

БРАНИЧ

ЧАСОПИС ЗА ПРАВНЕ И ДРЖАВНЕ НАУКЕ

ОРГАН УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА У СРБИЈИ

ИЗЛАЗИ :	ОДГОВОРНИ УРЕДНИК :	УРЕДНИШТВО :
1. и 16. сваког месеца.	Милан Ст. Марковић ПРАВОЗАСТУПНИК	Дубровачка улица број 18.

ГРАНИЦЕ СУДСКЕ ВЛАСТИ

ПОВОДОМ ЈЕДНЕ НЕПРАВИЛНЕ ПРАКТИКЕ КОД НАС

1. У §. 16. тач. 2. зак. о устројству Касационога Суда стоји, да ће се у општој седници тога Суда решавати: „кад Министар Правде буде поискао мњење Касационога Суда; или кад сам Касациони Суд по увиђеној потреби буде захтевао допуну или нов закон“. На основу тога прописа утврдила се одавна код нас та практика да министри, кад им је ради вршења њихове дужности потребно знати смисао каквог законског наређења, траже да им Касациони Суд у својој општој седници пропис у питању протумачи. Ако је то Министар Правде, који жели да му се какав пропис интерпретира, он се, пошто је по свом положају са њим у вези, непосредно обраћа Касационом Суду; а ако је то који други министар, он онда преко свог колеге у Министарству Правде тражи мишљење Највишега Суда.

Употребу од §. 16. тач. 2. поменутога закона управна власт чини не само кад се тиче какве одредбе чија нејасност или противуречност са другим одредбама даје повода разним тумачењима, него и онда када закон није никако предвидео извесне случајеве који се у пракци појављују. Осим тога, томе пропису дат је најшири значај у погледу закона чије се тумачење може захтевати од Касационога Суда. Овај суд је надлежан да тумачи, поред

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

www.ubz.gov.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

закона чија примена спада у делокруг рада судске власти, и законе из области административнога права које, по правилу, судска власт није компетентна да извршује. Ми ћемо, за доказ да централна управа овако разуме наведени текст, у току ове расправе изнети неколико примера, где су министри тражили од Касационога Суда интерпретацију закона чисто административних.

Односно, пак, важности одлуке опште седнице Касационога Суда, изгледа да управна власт њих сматра као неко законодавно решење. По њеном схваћању одлука Суда нема само значај простог обавештења које министар не мора примити, и од кога, ако га прими, он може узети оно што му се као тачно чини, а остало одбацити; већ се одлуци Касационога Суда мора признати она важност која се даје одлукама власти надлежне за тумачење нејасних или непотпуних одредаба законских; другим речима таква одлука је обавезна за министра који је захтевао тумачење. По нашем мишљењу, у оваком разумевању §. 16. тач. 2. ваља тражити разлог томе факту да се министри у својим расписима, које упућују подручним органима у циљу извршења неког закона Касационим Судом објашњеним, позивају на одлуку тога Суда, као на какво обавезно тумачење, наређујући органима да се по одлуци његовој управљају.

Напоследку, као прилог објашњењу како управна власт схваћа тач. 2. §. 16., да додамо да је, по њој, Касациони Суд не само надлежан већ и дужан тумачити законе које му она доставља. Практични интерес ове примедбе јесте, да Касациони Суд не може да на питање министрово не одговори; кад би то урадио, он би био у положају власти која своју дужност не врши. Није, дакле, за њега факултативно да ли да објасни или не достављени му текст, већ он то мора, по дужности, да учини.

Јуриспруденција Касационога Суда, у овом питању, није увек била иста. Али, можемо казати да и Касац. Суд сматра да је надлежан за тумачење, у овој форми, закона који спадају у круг рада судске власти. Што се, пак, тиче закона административних, Касациони Суд није свагда био у својим одлукама једнообразан. По некад се Суд огласи за ненадлежног да и те законе интерпретира, а по некад видимо га где узима у претрес и законе чисто административне природе. О овој неједнакости у одлукама опште

седнице уверићемо се из конкретних примера које ћемо, у току ове расправе, показати.

Да ли је практика ова правилна? Ми ћемо учинити извесне разлике. Што се тиче онога дела те практике која би се дефинитивно сводила на то да Касационом Суду да право начелнога тумачења закона тако да одлуке његове буду за министре обавезне, нема сумње да је тај део из основа погрешан, било да се тиче судских било административних закона. Овакво схваћање §. 16. тач. 2. било би у потпуној контрадикцији са оним основним начелом уставних земаља, међу које спада и Србија, познатом под именом начела о подели власти. Касациони Суд, као један део судске власти, нема права тумачити у овој форми законе, јер би тиме ушао у атрибуције законодавне власти, која је једино надлежна да нејасна или непотпуна законска наређења начелно тумачи. Треба, дакле, као сигурно и несумњиво узети да одлуке Касационога Суда овде не могу ни у ком случају имати за управну власт обавезну силу. Кад се овако појимање §. 16. тач. 2. одбаци, остаје, да би тај пропис могао једино значити да је мњење Касационога Суда *факултативно* за министра који је од њега то мњење тражио, т. ј. да га он не мора примити као неко *обавезно* тумачење закона. Усвојивши ово схваћање те одредбе закона о устројству Касационога Суда као једино могућно, да видимо у којим границама може исти Суд министрима давати објашњења о законским прописима, другим речима да испитамо на који се случај тачно односи §. 16. тач. 2. истога закона.

Овде се могу истаћи два мишљења: по једном мишљењу, тај се пропис тиче само онога случаја када управна власт жели скупштини поднети какав нов закон или какву допуну закона; тада се она може обратити Касационом Суду и тражити да он о пројекту законском да своје мњење; по другом мишљењу, управна власт има то право не само у случају о коме је реч у првом мишљењу, него још и у свима оним случајима у којима је њој потребно знати смисао каквога прописа; код овога последњег мишљења истиче се и ово питање: да ли се §. 16. тач. 2. тиче само судских или и административних закона?

Ми смо мало час казали да мњење Касационога Суда не може никако имати обавезну силу за управну власт,

www.ubniz.rs
 У Н И В Е Р З И Т Е Т С К А В И Б Л И О Т Е К А

разлога што би то било мешање судске власти у законодавне послове. Питање је сада: да ли принцип поделе власти допушта да Касациони Суд, у оном пространству у коме то хоће друго мало час наглашено мишљење, даје управној власти *необавезна мишљења*, да ли би практика, која би имала овај значај, била правилна, и ако би била, да ли би се она могла прострети и на административне законе? Од решења овога питања зависи какав ће се смисао дати тач. 2. §. 16., и ми ћемо се потрудити да на то питање дамо одговора. Да приметимо одмах да се ми не смемо апсолутно држати саме редакције тога параграфа, и њему, једино по њој, одредити смисао, јер бисмо тако могли доћи у контрадикцију са извесним општим начелима на којима почивају све законске одредбе и из којих оне проистичу; а могли бисмо дотле доћи зато што тачка 2. тога параграфа није најсрећније стилизована. Код законодавца мора се претпоставити и тачно познавање општих начела и тежња да све законске одредбе са њима у сагласности буду. Из тога разлога, приликом тумачења нејасних или непотпуних законских прописа, ми не смемо овима приписивати такав значај који би та општа начела обарао, већ се морамо трудити да, не стављајући се у контрадикцију са њима, нађемо прави смисао одредбе.

Да бисмо ово питање могли боље расправити, ми сматрамо за потребно да у једном кратком обиму изнесемо наглашена општа начела: о подели између законодавне и судске власти и о подели између ове последње и административне. А пре тога ћемо, у најопштијим потезима, изнети основно начело о подели власти. Решење постављенога питања стоји у тесној вези са тим принципима.

§. I.

Начело поделе власти.

2. Идеја о власти нераздвојна је од идеје о друштву. Када у друштву не би било неке силе којој би се чланови његови покоравали, друштво не би могло постојати. Вековно некуство само је потврдило овај принцип. Још је Цицерон казао: „Да праву и природи ништа није тако својствено као сила; породица, варош, народ, људски род, цела природа, и сам свет без ње не може опстати; јер

свет се покорава Богу; њему су потчињени небо и земља, а живот човечји управља се по заповестима некога вишег закона“.¹⁾ А Montesquieu вели: „Ни једно друштво не би могло опстати без власти.“²⁾

Питање о томе коме треба у друштву ту силу поверити почело је тек у новија времена озбиљније да занима правнике и публицисте. Питање то, истина, и раније је решено било, јер иначе друштво, чији се почетак губи у мраку векова, не би могло ни постојати. Само, у ранија времена, која се одликују деспотском формом држава, није се улазило у критику начина на који је то питање у пракци решено било. Власт се налазила било у рукама једног човека, било једне касте, и тај се факат сматрао као право, и у оцену његову, са гледишта правних начела и користи друштва, нико се упуштао није. Тек у новије доба, као што мало час рекосмо, а нарочито од Montesquieu-а, видимо код људи од науке, као и код оних од политике, тежњу да питање о власти расправе и да поставе правила којима организација њена у друштву треба да буде потчињена.

Према резултатима до данас добијеним, државе се разликују на *неуставне* (деспотеке) и *уставне*. *Неуставне*, деспотеке државе су оне у којима власт није подељена, у којима она припада само једном лицу или једној групи лица. „Ако је сва власт еједињена у рукама било једног човека, било једне скупштине, аристократске или народне, онда имамо апсолутну монархију, деспотизам старе Венеције или Француски Конвенат“.³⁾ Из овога излази да неуставне државе не морају претпостављати концентрацију свију власти у једном човеку, већ апсолутизам може тако исто вршити и једна група људи. *Уставне* државе су оне код којих постоји подела власти. У њима, они који праве законе не могу их извршивати; и обрнуто они којима је стављено у дужност да законе извршују немају права мењати их или нове доносити. Међу тим код деспотских држава, онај који законе доноси тај их и извршује.

3. У слободним земљама разликују се две власти: законодавна и извршна. Прва има право и дужност да

1) Batbie, Introduction générale au droit public et administratif.

2) Esprit des lois, L. I. Ch. III., p. 8.

3) Ducrocq, Cours de droit administratif, t. I. p. 9.

доноси законе, било из области јавнога било из области приватнога права. Друга има за задатак да те законе примењује. У већини данашњих држава учињена је једна градација код законодавне власти. Има пре свега једна законодавна власт која доноси само законе којима су санкционисана основна правила друштвене организације. Она, на пример, одређује форму владавине: монархиску или републиканску; прописује да ли ће у држави бити један или два дома, итд. Та законодавна власт зове се уставотворна. За тим постоји обична законодавна власт која, на основи постављеној уставотворном скупштинам, доноси све остале законе. Обична скупштина нема права да, отправљајући своју дужност, погази оне принципе које је устав прокламовао. Али, како у држави нема никакве силе која би законодавну власт приморала да се креће у границама уставом обележеним, то она има могућности доносити и такве законе који би овај вређали. Остаје, као једина гаранција да ће конституција бити поштована, политичко васпитање оних који врше законодавну власт: они треба да уставним начелима даду практичне вредности, базирајући на њима своје одлуке.

И у неуставним земљама као и у уставним власт има један исти циљ: да прибави важности оним правилима која постоје у интересу целога друштва. Па ни при најжешћем апсолутизму монарх никад није претендовао на власт зато да зло чини, већ да штити права појединаца и права друштвена. Али, и ако код свих облика владавине, власт има истоветан циљ, не може се, у интересу слободе, допустити да она буде усредсређена само у једном лицу или у једној групи лица. Rossi врло лепо истиче опасност тога груписања власти у једну руку. „Ко каже власт, тај следствено каже сила, сила која треба, без сумње, да буде у служби права; сила која, без сумње, треба да буде помоћник правде и одбрана доброга и кориснога; али, при свем том, власт је сила, јер без тога власт би била немоћна. А у исти мах, у самој природи ствари, у вечитој тежњи човековој лежи: да сила, чим постоји, чим је утврђена, хоће да се увећа на искључиву корист оних који је имају.“¹⁾ Кад би власт која извршује законе могла и да их доноси, онда не би било слободе;

1) Cours de droit constitutionnel.

извршна би власт била у могућности да сваку своју самовољу у закон преобрати.¹⁾ Не мање би слобода била опасности изложена, када би органи који граде законе ове и примењивали. Они би их, према својим личним потребама и расположењу, сваки час мењали. Опасност ова не постоји у систему уставних земаља. Пошто законодавна власт своје одлуке неће извршивати, то се онда није бојати, да ће она, доносећи исте одлуке, пренебрегнути опште интересе друштва и жртвовати их интересима појединаца. Исто тако наша права нису остављена ничијој самовољи, пошто извршна власт мора законе који нам та права гарантују поштовати, без обзира да ли они који ту власт врше у том своју личну корист налазе.

Нема спора да је законодавна власт моћнија од извршне. Она, истина, не може да се меша у атрибуције те власти, не може да врши њене послове, али има могућности да важност те власти умањи, па чак и да је са свим укине. „Данас Народни Конгрес (Le Congrès) или Комора могу да укину положај председника Републике, који је само једна врећа министра, као и судове. У Енглеској где се уставна власт не разликује од обичне законодавне власти, наше тврђење је још тачније, парламенат може да доноси законе о свачему²⁾ и следствено располаже админи трацијом и судовима онако исто као и најапсолутнији владалац.“³⁾ При свем том, не треба се бојати да ће законодавна власт злоупотребити надмоћност коју има над извршном влашћу. Пре свега, она је у већини држава ограничена уставом и чуваће се да га не погази; па и тамо где нема уставне власти, њено непријатељско држање насрам извршне власти имало би и сувише опасних последица, да би она смела своју надмоћност на зло употребити.

4. Кад је Montesquieu казао да власти, законодавна, судска и извршна, треба да буду подељене, он на сваки начин није хтео тим рећи да оне треба да функционишу потпуно једна без друге, као што су му многи писци то пребацивали. Он је хтео да каже да ниједна од тих власти не сме изаћи из круга своје надлежности и приграбити себи

1) Garsonnet, Précis de procédure civile, p. 11.

2) „Ниједан акт парламента не може бити неуставан“ вели Paley (Cité par Boutmy dans „les Sources de la constitution anglaise“).

3) De Vareilles Sommières, Principes fondamentaux du droit, p. 228.

www.univerzitet-ska.com

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

послове друге које власти. Како све власти у друштву имају један заједнички циљ, то би овај циљ промашен био, када радње разних власти не би биле координоване. Потреба поделе власти не искључује могућност заједничкога рада. Само, да напоменемо да ова веза која мора да постоји између разних власти има штетних последица, кад се тиче утицаја законодавне власти на извршну. И извршна власт, истина, утиче у извесној мери на послове законодавне власти, јер она узима учешћа у доношењу закона правом састављања законских пројеката и њиховога поднашања скупштини на решење, правом распуштања скупштине и т. д. Али, ова права извршне власти, законодавна власт има могућности да сведе на границе у којима ће она за њу бити безопасна. Док, међутим извршна власт нема могућности да сувишно мешање законодавне власти у њене атрибуције спречи. Парламенат, одричући влади своју сарадњу, има средства да онемогући њено даље бављење на управи државној. И, да не би послови стали, она је принуђена уступити своје место другим личностима. Злоупотребљујући ту своју моћ, парламенат дефинитивно влада. Истина, он сам не може да врши оне послове који спадају у круг егзекутивне власти; али, имајући могућности да на владу доведе оне личности које ће ту власт вршити по његовом нахођењу, он влада индиректно. То је једна махна парламентарнога система, против које се подиже често глас. Ми у ово питање нећемо улазити, јер бисмо изашли из обима своје студије.

5. Montesquieu дели власт на законодавну, извршну и судску.¹⁾ Он, дакле, сматра судску власт не као један део извршне власти, већ као неку трећу власт, одвојену од извршне као и од законодавне. Ову деобу већина модерних писаца није, са разлогом, усвојила. Кад се пође од те тачке гледишта, да код закона има двоје: прво, његов постанак, и друго, његово извршење, онда не може бити више од две власти, једна која законе прави и друга која их примењује. Нема никакве потребе правити разлику, као што то чини Montesquieu, између закона из области приватнога права и оних из области права, названог *droit des gens* (*Völkerrecht*). И код једних и код других, има она два момента, постанак

1) *Esprit des lois*, Liv. XI. Ch. VI.

и извршење. De Vareilles Sommières¹⁾ труди се да ову деобу Montesquieu-у оправда. Он вели: „Судити, није извршити закон; то значи само решити питање да ли он има да се примени; то је тражење истине. Извршивати, то значи радити; судити значи мислити и говорити. Истина, готово свуда судији је стављено у дужност да сам нареди извршење своје одлуке, и, наређујући то, он прибавља извршење самога закона; али, то је споредни део његове мисије“. Наше мишљење је да ове опсервације нису тако тачне. Ми знамо да су судови установљени да расправљају приватне спорове. Један такав спор претпоставља да неко лице другом извесно право одриче. Како права имају свој извор у законима, то онај који другом његово право одриче, одриче у исто време и послушност закону. Шта има да се уради па да се закону његова важност прибави? Има да се ураде две ствари: 1., има да се извиди да ли је заиста један од парничара какав закон прекорачно; да се извиди да ли има места да се на њега тај закон примени; 2., затим има да се осуђени парничар, ако се својевољно не би судекој одлуци покорио, примора, силом власти, да се овој потчини. Констатацију из прве тачке има да учини судска власт, а на административној власти лежи обавеза да њеној одлуци важности прибави, за случај да јој се заинтересоване стране драге воље не хтедну покорити. И тако, као што видимо, ми смо, благодаречи судској интервенцији, добили то да је једном закону, коме је један од парничара на супрот стао био, повраћена његова сила и важност, а то дефинитивно опет значи да је тај закон помоћу судске власти извршен.

Остаје, дакле, као утврђено да судска власт није нека трећа врста власти, поред законодавне и извршне, већ само један део ове последње. У осталом, дискусија ова нема практичног интереса, чим се признаје да судска и административна власт треба да буду одвојене.

(Наставиће се)

Ж. М. Перић,
секретар Мин. Правде.

1) Op. cit. p. 226.

Да ли општински судови извиђају и суде „просто“ или „по закону?“

(Свршетак)

Општинска власт, као најнижа и најпростија у погледу своје конституције, сасвим је природно, да и онда, кад функционише као судска власт, мора да извиђа спорове просто без великих и компликованих формалности у грађанским процесима, јер би велика опширност у овом функционисању сметала општинској власти да може вршити и остале функције, које законодавац од ње изискује.¹⁾

У чему се састоји та *простота* при *извиђању* ових спорова?

Услед тога, што се о томе законодавац у овом законском тексту, јасније не изражава, те да би се маркантније видело на шта се односи ова реч у тексту „просто“, појављују се у пракци различита тумачења, те услед тога и општински судови, као и судије, који разматрају одлуке ових, по жалбама (§. §. 15., 18., 19., 20., 20. а. и 21. грађ. суд. пост.) различито схваћају ову дужност.

Тако, неки тумаче израз „просто“, да судови *извиђају и суде* по „здројој памети“ без обзира на остале законске прописе у општем формалном и материјалном законнику т. ј. без обзира на грађански законик и опште прописе о грађанским процесима, које обухвата закон о поступку судек. у грађан. парницама. Мислимо, да не би требало много доказивати, па да се увиди погрешност овог мишљења.

Други, опет правници — практичари — тумаче овај законски текст („извиђају парнице просто“) тако, да се овом *простотом*, **не сме обилазити материјални закон**, већ да се при изрицању пресуда или решења код општинских судова, морају имати на уму и прописи појединих специјалних законика, који се односе на приватна права појединаца.

1) Види и остал. функције општин. власти поглавито обележене у чл. 29., 31., 33., 34. и 35. зак. о устројству општина и општинских власти.

Ови дакле практичари тумаче израз „просто“ само у погледу форме; али никако не допуштају, да се сме и судити „просто“ и по „здравој памети“ без икаквих законских граница, већ у *границама закона*.

Трећа група, практичара, тумачи да је у томе дужност општинских судова при суђењу: да се строго држе и *формалног и материјалног законика*, без обзира на §. 13. грађ. суд. пост. и израза у тексту његовом — „просто“. Ови своје гледиште поткрепљују тиме, да „законик о пост. судском у грађ. споровима“ постоји за то, да у главним потезима обележи метод при изналажењу истине у грађ. споровима и да се изближе обележи начин, како би се и у коме облику расправили грађански спорови *без обзира на то. хоће ли судити општински, првостепени или виши судови*.

Према таком схватању, ови правници поред наведеног гледишта налазе ослоња у одредбама §. §. 304. и 305. грађ. суд. пост.; а нарочито у тач. 2. §. 304. и т. 8. §. 305. поменутог зак.

Ови дакле траже: да општински судови, као и првостепени и виши судови, примењују при изрицању својих одлука у грађ. споровима, и *формални и материјални законик*, као и *специјалне законе, који засецају у област приватног права*.

Према овим разним гледиштима на §. 13. грађ. суд. пост. можемо у главnome поставити ова питања:

1., да ли се израз „просто“ односи и на формалну и материјалну страну грађанских процеса, код општинских судова?

2., или се израз „просто“ односи **само на формалну страну грађан. процеса**, код ових судова?

Најзад, ова два питања можемо поставити и у другом облику:

а), да ли ће општ. судови изрицати своје одлуке — пресуде и решења — држећи се строго и грађ. законика и грађ. суд. поступка у погледу „извиђања“ и доношења своје писмене одлуке?; и

б), да ли ће општ. судови без обзира на форму како извиђања, тако и при изрицању своје одлуке, гледати једино на то, да се при решавању главног спорног питања *не греше о материјални писани законик*?

Да одговоримо на ова постављена питања.

Ну, да би јасније и што тачније одговорили овој задаћи, потребно је, да проучимо дух и смисао законских одредаба, који се посредно или непосредно дотичу ових питања.

Да наш законодавац изразом „просто“ у §. 13. грађ. суде. пост. циља једино на *извићање*, то се види у неколико и из самог текста овог: „општински судови... **ИЗВИЋАЈУ** парнице *просто*“; а да ли изричу и правду, кроз своје одлуке „просто“ т. ј. „по здравој памети“ или по материјалном законнику? — то је друго питање.

На основу чега општ. судови суде и пресуђују? — На основу „поднетих доказа“, које су парничне стране представиле, и ове доказе „оцењују“, а по томе изричу своју пресуду.

Да се не би овај израз „просто“ и сувише слободно тумачио, а на штету правде и позитивног законодавства, законодавац је у §. 13. грађ. суде. пост. ограничио општ. судове и у погледу форме извићања и за то вели:

„Сваку пресуду **ДУЖНИ** су општински судови у протокол суђења завести, *које га ће форму* прописати Министар Правде, а и написмено парничарима издати по наплати таксе“.

Шта се хоће овим да каже?

Из овог текста можемо посредно извести закључак, да се израз „просто“ само односи на форму при поступању, при извићању грађ. спорова и вођењу „протокола“ код општинских судова — а никако, да се не може односити овај израз на суштину спорног питања код грађанских парница.

Овим изразом „просто“ законодавац је хтео да обележи у начелу „извићање“ грађ. спорова код општин. судова; хтео је да покаже, да је за њега равнодушно питање, у каквом ће се облику начинити протоколи извићања и одлука; а ради саме практичности, дао је то право Министру Правде, да он пропише обрасце и формуларе за ове процесе.

Сад настаје питање, кад судови на основу доказа оцењују право ове или оне парничне стране, и кад према доказима „пресуђују“ — да ли се за грађ. спорове сматра као доказ све оно, *што и општи грађ. суде. поступак сматра?*

На ово питање за спорове код општинских судова, налазимо одговор, и ако непотпун, у §. §. 19. и 20. грађ. суде. пост.

Тако у §. 19. вели се:

„Противу решења о забрани или задржању с пута, даје се жалба првостепеном суду:

1., ако дужник није *никако саслушан*, или

2., ако поверитељ нема *никаква доказа* за своје тражење.

И ове жалбе разматрају се у првостепеном суду, као и пресуде општинеке“.

Из овог §-а види се начело, да се може решењем неко задржати од пута за дуг, или да се може одобрити забрана код општинских судова, ако поверилац има *некаквих доказа*; али не види се, *каква могу бити та доказна средства*, да ли она иста, која општи поступак тражи, или доказна средства по „здравој памети“, по схватању судија општинских судова. И овај дакле §. као и §. 13. грађ. суде. пост. не објашњује нам, *шта се сматра као доказ код општ. судова*.

Да видимо шта вели §. 20. реч. зак.?

Ево како овај §. гласи:

„Жалбе противу пресуда и решења општинских судова разматра и решава у последњем степену председник или председником одређени судија у првостепеном суду. Жалби има места само у овим случајевима:

а), ако општински суд није *жалиоца саслушао*;

б), ако није *сведоке испитао*;

в), ако је пресудио ствар на основу исказа оних лица, која нису способна за *сведочебу*, (§ §. 209., 210., 211. *постушка судског*);

г), ако је судио *без доказа или све доказе* парничара није при суђењу оценио;

д), ако је судио судија, који је *изузетан*;

е), ако општински суд *није надлежан* био за суђење“.

Шта је хтео законодавац овом одредбом?

Очевидно да је хтео у неколико потеза да престави, да суђење код општ. судова мора бити на закону основано и зато је набрајао у ових шест тачака најважније радње, које морају општин. судови да испуне, те да би могли пресуду или решење своје изрећи о појављеном конкретном сукобу у праву, који је изазвао спор.

Шта тражи овде законодавац?

У главноме *оне исте доказе*, што тражи и општи грађ. поступак за извиђање и пресуђење каквог спора.

По општем грађ. поступку докази су: исправе, приватне или јавне; признање парничара; заклетва (откривајућа, допуњујућа, главна и вредност опредељујућа); оцена вештака; судски увиђај; сведоџба сведока — та иста доказна средства законодавац замишља у тач. г. §. 20. гр. суде. пост., јер не допушта, да судови општински изричу пресуду „*без доказа*“ или да „*све доказе парничара*“ при суђењу не оцењују. Овим изразом „све доказе“, разумео је законодавац она доказна средства, *која општи поступак сматра као доказ*.

Да је законодавац хтео да се по закону код општ. судова цене докази у споровима, види се и по томе што се у тач. в. §. 20. грађ. суде. пост. изриком позива на §. §. 209., 210. и 211. грађ. суде. пост. тражећи, да се општ. судови ових прописа држе при оци способности сведока у појављеном конкретном случају.

Исто тако законодавац у тач. д. и е. §. 20. грађ. пост. тражи, да се по општем поступку судови држе у погледу оци питања, је ли који судија *изузетан*, или при оци питања о *надлежности*.

Принципи о изузећу судија код општ. судова исти су, као и код других грађанских судова. То се најбоље види у §. 17. грађ. суде. пост. где се вели:

„Изузећа су противу судија **и овде она иста**, која су *побројана у §. 52. овог законика во судије првостепеног суда...*“

Исто тако законодавац прописује начела о изузећу сведока по општем поступку и код општ. судова, јер у поменутом §. 17-ом даље се вели: „...*тако исто и за сведоке важе правила од §. 208. до §. 246. грађанског поступка*“.

Као год што законодавац прописује општин. судовима, да се придржавају законих начела при оцењивању доказа приликом суђења, исто тако изриче законодавац *иста начела* (општег поступка) *и при одобравању иорављења*, — види §. §. 18. и 21. грађ. суде. пост. и сравни ове прописе са прописом општег поступка у §. 146. —

Да законодавац и *заклетве* подразумева у тач. г. §. 20. грађ. суде. пост. (arg. „... *све доказе*“...) као доказна сре-

ства код општин. судова, види се из §. 22. грађ. суд. пост. (argum. „*zakletve*“....)

Јасно је дакле, да наш законодавац тражи, да и општински судови при изрицању правде, ову изричу на начелима, која је поставио у општим законима како материјалном, тако и формалном. *И општинске пресуде и решења дакле, морају се изрицати на основу закона.*

Можда ће нам неко замерити, да ми ово само аналогно изводимо, али да законодавац то изриком не наређује?

Да је законодавац то мислио, па и да *наређује*, да се *по закону* ради, види се, како из поменутих законских одредаба, тако и из §. 20. а. грађ. суде. пост.

Ево шта се у том §-у наређује:

„Ако судија нађе, да је жалба умесна, уништава пресуду и наређује ново суђење код општинског суда; а ако је пресуда *добра*, он ће исту иотвердити.

„Решење своје ставља судија на самим актима и иста враћа општинском суду, који ће решење судије парничарима саопштити и даље **по закону радити**“...

Судија првостеп. суда, као касирајућа власт, при разматрању општ. пресуда (§. 15. у вези §. 20. гр. пост.) да би могао оценити по жалби парничара, да ли је пресуда или решење праведно и „добро“ — *мора имати извесних утврђених начела*, на основу којих касира одлуке општ. судова. Он мора, дакле, имати критеријума, па да може огласити одлуке општин. судова као „добре“, или их уништити, ако ове нису „добре“.

Сад је питање: шта се сматра као „добро“ код ових пресуда или решења?

Сама реч „добро“ не објашњује нам ништа прецизно. Она садржи растегљив појам. Може бити, да је „добро“ оно, што нађе судија за „добро“ према своме расположењу, своме правном осећању, према својој правној свести и судиској савесности!

Очевидно је, да се иза ове речи „добро“, крију неки одређени погледи, нека утврђена начела, која је законодавац поставио. Зар није природно, да та „начела“ треба да утврди законодавац? — Очевидно, да је тако. Иначе би „добро“ као сувише еластичан појам, могло да пређе у „хеф“ једног судије. А толику власт законодавац није никада мислио да даје судији, у толико пре, што је данас

свуда у модерном законодавству признато начело: да судије морају да суде по стално утврђеним законима, јер се сматра, да је законодавцу *увек једина циљ, да утврди правду према свакоме.*

Према овоме, јасно је, да би опасно било друкче тумачити ову реч „добро“. Зато треба исправно да се разуме дух законика.

Да је дакле законодавац разумео, да критеријум касирајућег судије, као и обично, треба да је једино постојећи закон, — то се најбоље види из речи §. 20. а. грађ. суде. пост.: „... и даље **по закону радити**“.

Сасвим је природно дакле, да кад се судија, који разматра општин. одлуке, мора држати — у оцени питања је ли одлука „добра“ или није — једино законских прописа и законске логике, онда је у толико пре и општин. суд дужан, да се држи закона при изрицању правде у грађан. споровима.

Друкче мислити, било би апсурдно. Јер кад би судија ништио или одобравао пресуде општ. судова по своме нахођењу и „хефу“, — каква би имало смисла, да општ. судовима препоручује, да „по закону“ раде?! Или, кад би се одобравало општ. судовима, да суде „по здравој памети“ при изрицању пресуде — онда какве би имало логике тражити од њега да се, после изјављене жалбе и после поништене пресуде, држе закона и да „по закону раде“?

Јасно је, да се општ. судови морају држати и пре жалбе, као и после, једино закона и законских начела.

Да су општински судови дужни, да се при изрицању правде, као и у опште, држе једино закона и „законских прописа“, то се види и из чл. 22. зак. о устројству општина и општинских власти.

У поменутом члану јасно се вели:

„Општински је суд прва непосредна месна власт, којој је дужност, с једне стране, **да извршује законске прописе** и наредбе власти, а с друге опет сам, или у договору с општинским одбором, да по прописима овога закона, чува и потпомаже општинске интересе....“

То се види и из тач. 2. чл. 44. зак. о устројству општина и општин. власти, као и из чл. 79. истог зак.

(argument. „... за извршење закона или законских наредаба државних власти“....).

Напоследку, види се и из чл. 32. истог закона, који прописује форму заклетве, коју полажу чланови општин. суда, пред одбором општинским. У истој се заклетви, поред осталог и ово вели: „... да ћу се *Устава и закона земаљских придржавати*...“.

Према свему што изложисмо, можемо извести логички закључак: *да општински судови извиђају и суде по законима земаљским.*

Кад би друкче разумели дужност општинских судова, онда би била бесмислица законска претпоставка, да сви грађани знају обнародоване законе своје земље, као што то прописује §. 14. грађ. зак. Јер, кад општински часници не би знали законе своје земље, од куда би могли знати остали грађани?!

Природно је дакле, кад законодавац тражи и ставља у дужност свима грађанима, да знају законе своје земље и да се закона држе, — да мора ово исто стављати у дужност и онима, који те законе примењују и извршују. *Дакле и судије општинских судова, као и судије првостепених и других судова, морају знати законе своје земље, јер исте примењују.*

По себи се разуме, да судови општински с обзиром и на спрему у опште судија тих судова, не могу ови имати оне рутине, оне способности у примени закона, коју имају судије првостепених или виших судова; али тек њихова радња као судија, *мора да се оснива на законима.*

Општински судови не морају, до ситница, водити формалне белешке ислеђења по споровима у кругу њихове власти; али свакако морају се држати основних законских начела и при извиђању, као и при изрицању својих решења и пресуда. На пр. при оцени вредности (правне вредности) исправе, или способности сведока, или коме ће се парничару досудити главна заклетва и т. д. — општински судови морају се држати основних начела, која је прописао општи поступак. Та „простота“ у извиђању, коју предвиђа §. 13. грађ. суд. пост., односи се на *краткоћу* у извиђању спорова, те да се не би ово извиђање вршило до ситница, формално, као што се ово врши код првостеп. судова. Ова је простота једино у интересу брзине рада,

а никако на штету законитости. Општински судови увек морају имати на уму материјални законик с том разликом само, што ови судови не морају у својим одлукама тачно наводити и дотични законски пропис, на основу кога изричу решење или пресуду.

Ова законитост код општин. судова мора да се огледа у суштини пресуде или решења — и то је све. У пресуди треба да се огледа оно законско начело; а не мора се у истој навести баш и специјални параграф, под којим је исто начело прописано.

* * *

Да завршимо.

Можда ће нам неко замерити, да суђењу код општинских судова неби требало поклањати толико пажње, колику ми овим чланком показујемо?

На ово ћемо само толико рећи, да ми доста полагамо на суђење код општин. судова. Општина је ћелица државе. Ако општине буду уређене као што треба; ако у општинскоме суду буде тињао пламичак истинске *правде и правне свести*, — онда ће и цео државни организам бити нормалан. *Болује ли општина, — као ћелица — боловаће и цео државни организам!*

Нема спора, да у нашим општинама — нарочито сеоским — влада хаос. Чега ти ту нема! Крајња *несавесност* појединих часника општинских с једне стране, с друге *незнање и неразумевање дужности*, изазивају честе сукобе између грађана као бирача и часника и као парничара. Ови се често сукоби компликују и политичким рачунима и у таким приликама, врло је тешко — готово немогуће — доћи до правде.

Није нова мисао за Србију, да би требало озбиљније реформисати наше општине; о томе су подизали свој глас преставници штампе и политичких странака; али све то остаје на хартији. Крајње је време, да доследно уредимо наше општине, те да ове могу правилно функционисати у радњама, које им буде закон одредио.

Маса нашег народа најчешћи има додир са општинским властима. Према томе, народни интереси треба да диктују нашим државницима и правницима, да озбиљније пораде на реорганизацији наших општина. О томе би требало и на овом месту што опширније проговорити.

Ми смо за сада сматрали за своју дужност, да проговоримо о једној функцији наше општине, — о правосуђу — а молимо и остале правнике, да о нашим општинама поведу реч.

Алексинач.

С. М. Маринковић
адвокат.

МОЖЕ ЛИ ДЕДА ПОЗАКОНИТИ УНУКА?

Марко, син Павлов, док је био на наукама у Бечу, ступио је у љубавне односе с Розом, мислећи да се с њоме по свршеној школи венча. Услед тих односа роди Роза у 1883. ванбрачно дете Јована. По свршеној школи Марко умре 1887. год. пре него што је ступио у брак с Розом и Јована позаконио.

С тога отац Марков, Павле, деда ванбрачног Јована, 7. Децембра 1891. год. затражи решење код неспорног судије првостепеног суда: да се Јован позакони и на тај начин добије сва права брачног детета његова сина, умрлог Марка.

Овој молби Павловој придружила се Павлова жена Круна, и мати детиња Роза, која је с малолетним Јованом била на издржавању код Павла и Круне.

Поднели су ове доказе: уверење — да је Јован добио српско поданство; уверење — да је прешао у источно-православну веру; умрлицу — да је Марко умр'о, и уверење — да Павле и Круна немају више деце сем једине ћери Персе, која је пунолетна и удата.

Услед овог захтева, а по основу тачке 3. §. 134. грађ. зак. саслушана је и Перса. Она је 2. Јануара 1892. год. пред судијом за неспорна дела, а по одобрењу свог мужа, изјавила: да одобрава тражење оца и матере о позаконењу њихова унука, малолетног Јована, али под условом, да јој се тиме не окрњи закони део наслеђа, који ће као једина наследница имати. Сем тога признала је, да је као мираз однела своме мужу 300 дук.

Павле и Круна на ову изјаву приметили су: да она — Перса — не може утецати на њихова родитељска права и ограничавати их у располагању сопственим имањем. У осталом, напоменули су, да ће тестаментом наредити, да њихови наследници буду потпуно задовољни. Зато су тражили, да се донесе одлука о позаконењу без обзира на ову изјаву Персину, јер и она сама

признаје, да је небрачно дете Јован њихов унук, а тако исто признаје, да је од њих примила и однела своме мужу 300 дук. у мраз.

Према оваком стању ствари судија за неспорна дела нашао је:

1., да је у овом случају све испуњено, што се по закону тражи, за позаконење ванбрачног детета;

2., да је примедба Персина о позаконењу небрачног Јована, под наведеним условом, неумесна, јер она нема права да ограничава своје родитеље у руковању с њиховим сопственим имањем. Ово тим пре, што је признала, да је Јован унук њених родитеља, син умр. Марка, њеног брата, а међу тим је примила од оца 300 дук. приликом удомљења:

3., да су Павле и Круна у праву, које им дају законски прописи: §. §. 133. (?), 134. и 137. (?) грађ. зак. да *у своје* (?) ванбрачног Јована;

4., да је неоправдано страховање Персина: као да ће она у законом делу наслеђа бити оштећена, јер су Павле и Круна дали изјаву, да ће тестаментом учинити такав распоред имаовине, како ће њихови наследници бити потпуно задовољни. Најзад, унапред се не може ни знати, хоће ли по смрти њених родитеља остати каквог имања или не.

На основу ових разлога, чл. 143. Правила о поступању у неспорним делима, чл. 94. зак. о старатељству и зак. о таксама, судија за неспорна дела донесе решење 3. Јуна 1893. под Бр. 5511. да се небрачно дете Јован позакони и у грађанска права уведе тако, да се сматра као син умр. Марка, а унук Павла и Круне.

У истом је решењу примећено, да ће се урадити по чл. 144. Правила о поступању у неспорним делима, кад оно постане извршно.

На ово решење изјавила је жалбу Касационом Суду Перса, удата Ђер Павла и Круне, али је жалба као неблаговремено суду поднета (после 35 дана од пријема решења) одбачена.

За овим судија ослањајући се на чл. 144. прав. о пост. у несп. делима, према свом извршном решењу Бр. 5511. послао је сва акта овог предмета г. министру правде на даљи поступак с мишљењем, да захтев молиоца Павла треба усвојити и малолетног Јована позаконити.

Тадањи министар правде под 18. новембром 1893. године Бр. 10.085. врати акта судији за неспорна дела с тим, да се ова

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

молба за позаконење, као „ствар без препреке“ не може поднети Владоцу на решење зато, што нису расправљена редовним путем ова питања:

1.) да ли се по §. 115. и §. 134. грађ. зак. може допустити позаконење на молбу *деде и бабе* по једностраном пристанку матере *без оца детини*; и

2.) може ли ово позаконење спречити Перса, ћер Павлова и Крунина?

Тражио је: да се претходно ово на чисто изведе, нарочито прво питање, јер се по §. 134. грађ. зак. за позаконење ванбрачног детета тражи захтев родитеља, под којима се по §. 115. гр. зак. разумеју отац и мати, а у овом случају оскудева тражење очино, — па по томе да се акта врате.

После овога, Перса ћер Павлова, по одобрењу свога мужа, одустане код судије за неспорна дела од ранијег протеста и одобри своме оцу Павлу, без икаквих услова, да може позаконити ванбрачног Јована.

Међу тим Павле, кад му је саопштено решење министра правде, изјави: да се г. министар огрешио о чл. 147. Устава (од 1888. г.), јер је извршио решење судије за неспорна дела обеснажио, а дужност му је била да по њему даље што треба уради сходно чл. 144. прав. о пост. у несп. делима. По ново је молио да се акта пошље министру.

Оваку реч Павлову усвојила је и мати детиња Роза, а жена Павлова Круна у томе времену умрла је.

Тада је већ био смењен са дужности судије за неспорна дела онај судија, који је био донео решење о позаконењу Бр. 5511. и други, који је дошао на његово место, без икаквог даљег рада пошље акта министру правде с друкчијим мишљењем: „да и ако Перса одобрава позаконење Јована, те је оно без штете трећих лица, ипак њему нема места, по тач. 3. §. 134. грађ. зак., јер се по том законском пропису изреком тражи и захтевање родитеља, под којим се по §. 115. истог зак. разумеју отац и мати, а овде је отац умр'о, дакле нема оног лица, које би требало стварно да га призна за своје дете, и уведе у сва своја права.“

Ондашњи министар, други, а не онај, који је донео одлуку Бр. 10.085. не усвоји ово мишљење судије за неспорна дела, већ предложи Њег. Вел. Краљу решење: којим се малолетни Јован, ванбрачно дете умр. Марка, сина молиоца Павла, и Розе, поставља

у одношаје права брачног детета пок. Марка, а према томе и у одношаје унука према молиоцу Павлу, оцу умр. Марка.

Ово је решење потписано 27. Маја 1894. а носи Бр. 6761.

Тако је дакле расправљен овај први и једини случај своје врсте у нашем правосуђу, *да деда може незаконити свог унука.*

Саопштио

Драг. Н. Солдатовић
судија.

Право државних служитеља на накнаду подвозних трошкова од дојакошњег стана, до железничке или паробродске станице и обратно, од ових станица до стана у месту новог одредења.

На питање г. Министра Финансија од 17. Јула 1897. год. МБр. 3998., о праву на накнаду личних и подвозних трошкова, кад се чиновник или други државни службеник премешта по потреби службе, или врши званични посао изван места одредења, — Касациони Суд у својој општој седници од 8. Августа 1897. Бр. 5065., донео је следеће објашњење:

Одредбом IV. одељка закона о дневници, подвозници и селидбини државних чиновника и служилаца, ујемчено је чиновнику или другом државном службенику, кад се по потреби државне службе премешта из једног места у друго, поред накнаде селидбине на личност и породицу, још и право накнаде трошкова око подвоза ствари. То се види из чл. 14. истог закона. Под појмом „подвоза ствари“ разуме се у најширем смислу употреба преносних средстава за кућевне ствари од места, са којег се крећу (досадашњи стан), до новог стана у месту новог одредења. У оцени овог појма основа је дакле целокупно извршени пренос ствари без одвајања горњих станова од употребљене целе подвозне пруге. У том обиму креће се право на накнаду за пренос ствари. Дакле догични чиновник или службеник, кад путује паробродом или железницом, има права на трошкове за пренос ствари и од старог стана до железнице или пароброда, и обратно од тих места до новог стана.

Ово извођење, основано на појму правилно оцењене штете као основи накнаде, није јасно предвиђено законом. Одредбе чл.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

9. и 16. као специјална наређења о појединим подвозним накнадама, ограничене су само на случајеве накнаде за пренос ствари између једне или друге вароши, или друкче од места, одакле сам пут настаје, до места, где се он завршује.

Једина одредба у закону на коју се надлежне власти при решавању конкретног случаја могу да наслоне, по дозвољеној законској аналогiji, то је одредба чл. 6., која другим и трећим ставом својег текста у главном прописује: да се употребљени ванредни трошак око преноса ствари при вршењу службе у државном интересу, у опште има да накнади или према доказаном издатку ванредно учињеног трошка или према коштању подвозних срестава, која су употребљена.

Са ових дакле разлога част је Касационом Суду, да изјави следеће мњење:

„По потреби службе премештени чиновник или други државни служилац, независно од одредбе чл. 9. закона о дневници, подвозници и селидбини државних чиновника и служилаца, има права на накнаду подвозних трошкова и на просторијама од стана у досадањем месту борављења, до пароброда или железнице, и обратно од пароброда или железнице до стана новог места одређења, по фактички доказаном издатку на употребљено подвозно или преносно сретство.“

„Ово начело треба применити и на случај, кад дотични чиновник или службеник идује по званичном послу, но само у том случају, ако је растојање од места његовог званичног круга до места, куд је на рад упућен, веће од два километра (став. 3. чл. 6. пом. закона).“

ИЗ СУДНИЦЕ

II.

Постојање брака у недостатку извода венчаних, може се доказивати сведоцима.

(Одлука опште седнице Касационог Суда)

Пресудом пожеревачког првостепеног суда од 31. Марта 1897. Бр. 3331. досуђено је тужитељци Стани право удовичког уживања из имања умрлог јој мужа Милуна, јер је исказима

сведока — кума и старог свата — утврђено, да је тужитељка Стана пре 20 година венчана за Милуна, са којим је живела 5—6 година, када је овај умр'o, и да се она није преудала. Суд је нашао да има места тој сведоци, кад је тужитељка поднела уверење дотичног свештеника, да у времену закључивања њиховог брака нису вођене књиге венчаних.

Наследници пок. Милуна оспорили су право тужитељци удовичког издржавања, што није поднела доказе, да је била законита жена пок. Милуна.

Апелациони Суд по изјављеном незадовољству од стране тужених, преиначи пресуду првостепеног суда и одбије тужитељку од полагања права удовичког издржања, налазећи, да по §. 60. грађ. зак. и законодавном решењу од 9. Септембра 1853. ВБр. 859. у вези са §. 92. грађ. зак. само извод из протокола венчаних може бити доказ о закљученој брачној вези измеђи два лица; према чему никакав други доказ, а најмање сведоци, могу овај ~~факт~~ доказивати.

По жалби тужилачке стране Касациони Суд примедбама свога III. одељења од 17. Децембра 1897. Бр. 9019. поништи горњу пресуду, налазећи, да се по §. 60. грађ. зак. за вредност брака тражи поред венчања среством свештеника, по пропису православног цркве, и да се супружници пред два или три сведока изјасне о њиховој жељи за ступање у брак, те према томе законском пропису допуштено је да се овакви случајеви могу и сведоцима доказивати.

Испитани сведоци на рочишту код суда потврдили су, да су они пок. Милуна са тужитељицом Станом венчали, и то сведок Д. као кум, а сведок Ј. као стари сват, што се потврђује и општинским уверењем, подкрепљеним дугогодишњим уживањем спорног имања од стране тужитељке Стане, као удове пок. Милуна, које јој право сада тужени оспорава.

Код оваквих околности Апелациони Суд је погрешно узео, да законита брачна веза између тужитељке Стане и мужа јој пок. Милуна не стоји само за то, што нема извода из протокола венчаних према решењу од 9. Септембра 1853. ВБр. 859., једно, што се ово решење односи на смешне бракове, у којима би ма која страна била православне источне вере, а друго што се то завођење у књиге, према §. 92. грађ. зак. врши од стране свештеника *независно* од воље супружника, и за то не може у овакој прилици ни на штету права једнога супружника.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNIB.RS

Апелациони Суд, усвојив горње примедбе, одобрио је пресуду првостепенога суда, пошто је она изречена у корист тужилачке стране.

Саопштио
Драгић Павловић.

Ш.

Повраћај новаца, узетих из општинске (или државне) касе после поведене истраге, сачињава дело утаје.

(Одлука опште седнице Касационог Суда).

Државни тужилац оптужио је суду Н. за дело утаје, што је као руковалац општинске касе, узео из ње од прикупљене порезе 500 динара. Тај новац употребио је Н. на своју корист, а кад је против њега поведена истрага, он је преко свога сина попунио општинску касу.

Оптужен Н. признао је, да је новац изузео из касе на своју корист, али да је мањак попунио.

Првостепени суд нађе, да овде постоји дело послуге из §. 112. казн. зак. и узимајући, да је дело признањем доказано, пресудом својом од 2. Марта 1895. Бр. 6770. казни Н. са тридесет дана затвора.

Апелациони Суд одобрио је првостепену пресуду.

По жалбама државног тужиоца и оптуженога Касациони Суд примедбама свога одељења од 23. Септембра 1897. Бр. 4323. поништи горњу пресуду, налазећи, да овде нема места примени §. 112. казн. зак. Јер кад тужени признаје, да је из општинске касе узео 500 динара и тим новцем подмирио свој неки дуг, а да је тек доцније, пошто је истрага отпочета, његов син вратио новац општинској каси, онда према §. 229. пом. зак. овде стоји дело утаје, казним по §. 113. казн. закона, за које је дело и оптужен.

Апелациони Суд није усвојио ове примедбе, но у својим противразлозима изјави, да утаје према §. 229. крив. закона не може бити тамо, где нема штете и одрицања, као што је овде случај, пошто је оптужени преко свога сина послао на попуњу општинске касе ових 500 динара, којима се служио, што и државни тужилац признаје.

Касациони Суд у својој општој седници од 10. Октобра 1897. Бр. 6852. нађе, да су примедбе одељења на закону основане, а одбаци противразлоге Апелационог Суда.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ

Суђења у Кнежевини Србији пре писаних законика, из архиве пожаревачког магистрата. Скупио и уредио Ст. Максимовић Стр. I—XXXII. 1—179. Пожаревац, штамп. Ђорђа Наумовића, 1898. (Цена 3 дин.)

Наш вредни г. Максимовић опет је обогатио српску правну књижевност једном књигом, која носи горњи наслов.

Досадањи радови г. Максимовића дали су нашим правницима богат и зналачки прибран материјал за боље познавање наших писаних закона, за њихово правилно разумевање и примену у конкретном случају. Нашим судијама и судским чиновницима његове су „Збирке“ постале ручна књига, у коју им треба чешће загледати.

Али је овим најновијим радом својим г. Максимовић отишао још даље. Зарио се у старе архиве, где је мислио наћи потребног градива и отуда покупио и изнео драгоцен материјал, који нам показује у верној слици природно појимање права и правичности нашега народа, кад је њему самом остављено било, да суди и пресуђује без писаним закона; износи нам у исто време многе појединости, које нас упознају са нашим обичајним правом. Посао колико значајан, толико и редак у нашој правној књижевности

Писац историје нашег правног развитка, који се буде прихватио тога великог посла, са особитим ће задовољством отврати Максимовићеве „Збирке“ и „Суђења“, као сигурне изворе за утврђење многих хипотеза у томе развићу.

Али ће, чини нам се, још више користи видети отуда будући кодификатори нарочито нашег грађ. законика, којима ће најпотребнији бити извори из судске праксе и обичајна права. Развикој наших друштвених прилика и односа, многе одредбе садашег грађ. зак. показују се као недовољне и непотпуне, поред нејасноће у самом излагању. Распоред, и у опште систем израде тога законика, данас већ више ни у колико не одговара захтевима науке правне. Све то императивно упућује надлежне факторе, да са послом око израде новог грађ. законика много не оклевају. У скупштинској сесији за 1896. год. наш се законодавац и сам већ постарао био за прибирање потребног материјала вотирањем закона о једнообразном суђењу, али се, изгледа нам, око тога не полаже много труда, нити се на то обраћа довољна пажња.

На послетку нека нам је допуштено, да изјавимо г. Максимовићу признање и захвалност, што нас овим тако трудним радовима својим не уцењује. Ово ће најбоље умети да оцене они наши правници, који су нашли за добро да набаве себи „Збирке одлука врх. бечког суда“ од Глазера и Унгера, или „Збирке“ грађ. курије у Буд. Пешти од Д. Маркуса, итд.

Види се, да г. Максимовића у овом послу не руководи лична корист, већ чиста љубав и жеља, да колико је могуће привреди нашој и тако оскудној правној књижевности. Такав поступак г. Максимовића заслужује сваку похвалу. **А. Н.**

Ч И Т У Љ А

Ђорђе Ж. Ђорђевић, судија Касационог Суда у пензији, умр'о је 3. ов. мес. у Београду после дуге и тешке болести. Рођен је 27. Децембра 1844. у Београду, где је свршио гимназију и 1865. правни факултет. После кратког службовања као практикант београдског окружног суда и црногачког суда, отишао је у Августу 1866. год. на страну и слушао је у Минхену, Берну и Берлину, а за тим у Брислу и Паризу правне и камералне науке. Године 1871. врати се у Београд, где буде постављен за писара трговачког суда, на које је звање 1874. дао оставку и положио правозаступнички испит. Исте године прими се опет службе, за кратко време у Министарству Унутрашњих Дела, а за тим као судија окружног суда у Јагодини. Годину дана касније изабран је за професора Велике Школе, и предавао је грађански законик и поступак, а за тим трговачко право и законик. Као професор био је на правном факултету до 1890., када по новом Уставу буде изабран и постављен за судију Касационога Суда, коју је дужност престао активно вршити у Августу 1891., услед тешке болести, због које је 1892. стављен у пензију.

Осим ових редовних дужности он је у првом српско-турском рату био војни судија при рудничкој бригади, а у другом рату велики судија округа пиротског. Више година био је члан правничког одбора и до болести своје председник надзорног одбора у Народној Банци. Био је одликован Таковским Крстом IV. степена, орденом Св. Саве III. степена и Белим Орлом V. степена.

Као професор на Великој Школи био је одличан наставник и за време од 15 година, он је са катедре, својом познатом лакошћу,

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

јасном и живом речи упознао скоро цело наше данашње млађе колено правничко са трговачким правом и законодавством. Тим својим радом он је већ заслужио у пуној мери признање и захвалност својих ученика. У последње време свога професоровања он је проширио поље рада и с успехом почео расправљати најважнија питања из трговачког права у нашим правничким часописима. Прелазом у судску струку и болешћу, која га је после кратког времена снашла, прекинут је његов даљи литерарни рад. У свакој служби, коју је вршио, одликовао се предаоношћу и савесношћу, што му је донело опште признање. На погребу 4. ов. мес. испраћен је великим бројем пријатеља и поштовалаца. У име професора правног факултета опростио се пред Великом Школом са покојником г. Спасоје Радојичић, професор трговачког права, језгровитом и топлом беседом, којом је изложио рад и заслуге покојникове.

Вечна му памет!

УДРУЖЕЊЕ ЈАВНИХ ПРАВНОСТАУПНИКА У СРБИЈИ

Рад управног одбора у месецу Децембру 1897.

У току месеца Децембра имао је одбор три састанка.

Комисија за израду *правила о пензионом фонду* није још довршила свој посао, јер је набављала материјал о уређењу овог питања у другим државама.

Комисија за израду *нацрта закона о правозаступницима* такође није могла још свршити своју задаћу у току овога месеца.

Осим текућих послова одбор је изабрао за свога повереника у Неготини г. Ивана Павићевића адвоката, на место садањег повереника, који је службом премештен у Београд.

Решено је, да се сви адвокати ван Србије и правници позову да ступе у чланство нашег удружења. У свези са тим питањем регулисана је и квота, коју би они имали улагати као чланови, а уједно је у неколико повећана претплата на „Бранич“ у Србији, — као што је означено у позиву на претплату.

Решено је, да се „Бранич“ за IV. годину продаје у свескама по 4 динара.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Решено је даље, да се дискусија о покренутим правним питањима настави 28. Децембра, што је и учињено, о чему ћемо донети нарочити извештај.

Услед напомене једног одборника, решено је, да управа удружења нађе начина те да стане на пут анонимном увредљивом писању неких мањих београдских листова против адвокатскога реда.

На послетку одобрена је извесна сума уредништву „Бранича“ за претплату страних правничких новина за 1898. годину.

К Њ И Ж Е В Н О С Т

Српска и хрватска

Д-р. Д. Т. Мијушковић Аритсове Пандекте у српском преводу и његов критичар Д-р. Лука Марјановић, професор црквеног права у Загребу. Од — — проф. на Великој Школи. Београд, штампарија Св. Николића, 1897.

Слободан Јовановић, ванр. проф. Вел. Школе. О суверености, уводно предавање из државног права. Београд, штампарија Св. Николића, 1898.

Живојин М. Перић. Сукоб закона у међународном приватном праву. Од — — судије у оставци. Прештампано из „Бранича“. Београд, штампарија Св. Николића, 1898.

Петровић Мита. Финансије и установе обновљене Србије до 1842. С једним погледом на ранији историјски развој финансијског уређења у Србији. По орг. документима написао — — члан пореске управе Министарства Финансија. Књ. I. XXXV. 1032. стр. Београд, држ. штамп. 1898.

„Поротник“. Гласник кривичних догађаја и суђења. Власник и уредник Милан Ст. Марковић, Бр. 1. од 1. Јануара 1898. Садржај: Разбојништво са убијетвом, од Д-р. Ф. О. Ш. — Ко је убица? од Павла Линдау. — Све ће то јарко показати сунце, од ** Београд, штампарија Д. Димитријевића, 1898.

Закон о Главној Контроли са изменама и допунама од 1897. са правилима за извршење истог закона. Београд, државна штампарија, 1897.

„Полицијски Гласник“, стручни лист за све полицијске радње. Уредник Н. Димитријевић. Излази сваке суботе. Бр. 16 до 20. Београд, државна Штампарија, 1897.

Државни Календар са шематизмом за 1898. годину. Београд, државна штампарија, 1897.

Мјесећник правничкога друштва у Загребу. Година XXIII. Бр. 12. Просинац 1897. Уређује у име одбора правничкога друштва Д-р. Јосип Шиловић. Садржај: Адолф Рушнов, О реформи грађ. парбеног поступка; Д-р. А. Гољија, „Нуждни пут“. Надлежност управних области по §. 12. царске наредбе од 20. травња 1854. — Правосуђе: грађанско, казнено, мјенбено-трговачко. Из управне праксе. Сваштите. Књижевне обзнане. Вјестник. Стр. 705—768. са насловним листом и садржином. Загреб, држ. тискара, 1897.

Dr. F. J. Spevec. Zakon o pobijanju pravnih djela glede imovine insolventnoga dužnika od 24. ožujka 1897. Za štampu priredio i uvod napisao — — Hrvatski zakoni knjiga XXVIII. Zagreb, L. Hartman, 1897.

Dr. Josip Mudrović. Stečajni zakon od 28. ožujka 1897. sa gradjom i provedbenom naredbom. Priredio — — perovodja kr. zem. vlade. Hrvatski zakoni XXX. Zagreb, L. Hartman, 1897.

Б у г а р с к а

Юридическо Списание. Излази подъ редакциата на А. Колбешковъ и дръ М. Ст. Шишмановъ. Година девета. Књижка XI. и XII. Ноембрий и Декембрий. София, Ив. Даскаловъ, 1897

Н е м а ч к а

Latz Rich. Dr. Das Blanket-Akcept. Ein Beitrag zur Lehre von Akcept. Berlin, Puttk. & Mühlbr., 1897.

Friedrich Carl. Zur Lehre von Wechselaval. Marburg. L., G. Fock. 1897.

Traub Berthold. Die Strafprocessordnung u. das Gerichtsverfassungsgesetz f. das deutsche Reich m. den Entscheidungen des Reichsgerichts. 2. Aufl. Heidelberg, A. Emmerling & Sohn, 1897.

Strafgesetz, bulgarisches. Angenommen den 15. I. 1896. u. bestätigt den 2. II. 1896. m. Gesetzeskraft vom 1. V. 1896. Uebers. v. Konsul Dr. Fr. Krüger. Berlin, C. Heymann's Verl., 1897.

Horn Rich. Dr. Rechte als Objecte des Pfandrechts. Eine Studie nach österreich. Civilrecht unter Berücksicht. des gemeinen Rechts. Teschen. (Wien, M. Perles), 1897.

WWW.UNI
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS Gareis C. Dr. Handelsgesetzbuch vom 10. V. 1897. nebst dem Einführungsgesetze vom 10. V. 1897. Handausg. m. Einleitg., erläüt. Anmerkgn. u. Sachregister. München, C. H. Beck., 1897.

Ф р а н ц у с к а

Recueil nouveau général de traités et autres actes relatifs aux rapports de droit international. Continuation du grand recueil de G. Fr. de Martens par prof. Fel. Störek. Leipzig, Dieterich's Verl. 1897.

Bertillon Jacques. Le Problème de la dépopulation. Questions du temps présent. Paris, 1897.

Pic Paul. La Législation du travail en France. Bruxelles, 1897.

Vareilles-Sommières (le comte de). La Synthèse du droit international privé 2. vol. Paris, 1897.

ПОЗИВ НА ПРЕПЛАТУ И УПИС У ЧЛАНСТВО УДРУЖЕЊА

Од нове године ступио је „Бранич“ у своју пету годину.

Прихватање нашег органа од стране српских правника и одзив, који је „Бранич“ нашао у сурадништву наших одличних стручњака, јасан су доказ, да је покретање правничког листа била прека потреба. Одржање и проширење листа данас је не само потреба, која се сваким даном све јасније показује, него је и задаћа, за коју је заложена и част нашег удружења и част свију правника Срба. Зато с правом апелујемо на потпору свију правника српских, и оних у нашој ужој отачбини, као и оних ван граница Србије.

Правозаступници наши нарочито су дужни, да одрже свој орган и да њиме као представником српске правничке журналистике, уздигну и свој ред. Ми нашим колегама обраћамо нарочиту пажњу на ову обвезу, коју имају према своме органу, а другове своје по позиву, ван Србије, молимо, да у тежњи нашој на ширењу српске правне науке буду с нами солидарни.

Овом приликом позивамо *све наше другове у Србији*, који до сада то учинили нису, да се одмах упишу за редовне чланове правозаступничког удружења. Годишњи улог за редовне чланове износи 24 динара.

Ми позивамо и молимо *све остале правнике у Србији*, да се упишу за ванредне чланове удружења, а годишњи је улог 12 динара.

Сви *правозаступници и правници ван Србије* могу бити чланови удружења и ми их најусрдније позивамо, да се у чланство упишу. Годишњи улог за њих износи 20 франака у злату или 20 круна.

Сви чланови удружења, редовни или ванредни, из Србије или ван Србије, добијају бесилатно орган друштвени „Бранич“, као и друга издања друштвена по нижој цени.

„Бранич“ излазиће 1. и 16. сваког месеца, у свескама од 2 до 2¹/₂ табака.

Претплата за нечланове стаје:

У Србији:	Ван Србије:
На годину . . . . . 15 дин.	Годишње . . . 20 фр. или круна
„ пола године . . . . . 8 „	Полугодишње 10 „ „ „
„ четврт године . . . . . 5 „	

Улоге и претплату у Београду прима благајник друштвени г. Димитрије Тадић, правозаступник, а у унутрашњости примају, у појединим местима, друштвени повереници.

Све поште у Србији и ван Србије примају претплату на наш лист.

Улози и претплата из места ван Србије, може се најподесније шиљати упутницом.

Београд 16. Јануара 1897.

О Д В О Р

Удружења јавних правозаступника у Србији.